

MÓRICZ Virág Kinga

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
moriczviragkinga@gmail.com

A SZÖVEGÉRTÉS VÁLTOZÁSA AZ ÉLETKOR FÜGGVÉNYÉBEN

Promene u razumevanju teksta u zavisnosti od uzrasta dece

The Change of Text Comprehension Based on Age

Jelen dolgozat a szövegértés mennyiségi és minőségi tényezőinek változását vizsgálja a felső osztályos tanulók esetében. A kutatás gerincét képező beszédértési vizsgálat (Gósy Mária GMP12 szövegértési vizsgálata alapján) az ötödikes és a nyolcadikos gyermekek beszélt nyelvi szövegértése szintkülönbségének mértékét, fejlődésének irányát igyekszik kimutatni. A vizsgálat a bácskossuthfalvi Idős Kovács Gyula Általános Iskolában történt, összesen huszonhárom gyermek vett részt az anonim kutatásban, amely során egy szöveg felolvasását követően a résztvevőknek egy, a szöveg tartalmára és az ismeretlen szavakra fókuszáló kérdőívet kellett kitölteniük. A kérdőívben kapott válaszokat mennyiségi és minőségi szempontból is elemzi a dolgozat. Az adatok alapján megállapítható, hogy a nyolcadikos évfolyam kimagaslóan jobban teljesített az ötödikesnél, ez nagyrészt szókincsük fejlettségi szintkülönbségével magyarázható.

Kulcsszavak: GMP, szövegértés, nyelvjárás

A beszédértésről

A nyelvésajátítás főbb szakaszai a nyelvek változatossága ellenére, minden beszélt nyelvnél hasonlóak. Az egyének nyelvtanulásában kulcsszerepe van az öröklött tényezőknek, de a nyelvi rendszerünk bizonyos fokig függetlenül fejlődik és működik más tudásrendszerektől és az általános értelmi képességektől

(N. Kollár–Szabó 2004, 226). A kisgyermek beszédtanulása során egymással szoros összefüggésben fejlődik az artikulációs és percepciós bázis. Az anyanyelv beszédhangjainak, hangkapcsolatainak és szavainak kiejtéséért az artikulációs bázis, ugyanezek felismeréséért, az erre épülő szó- és mondatértésért a percepciós bázis megfelelő fejlettsége felelős. A fejlődés során a kettő együttműködése szükséges a beszédképzés és beszédértés adekvát kialakulásához (Szántó 2014, 2).

A szövegértés a szövegbe kódolt üzenet jelentésének újrateremtése. A szövegértés folyamatának alapjául a világról való tudásunk, az adott nyelv ismeretének szintje, a közlési helyzet és a szövegfajta ismerete szolgál. A gyenge világ- és nyelvismeret részleges megértést eredményez. A szövegértés lineáris folyamatként is felfogható, amely a részletek helyes befogadásától az egész megértésig jut el (Domonkosi et al. 2010, 110). A szövegértés vonatkozhat az írott, illetve a beszélt nyelvi egység megértésére is. A kutatásban a beszédértésen volt a hangsúly, a tanulóknak egy felolvasott szöveget kellett értelmezniük.

Habár a jelen dolgozat a beszélt nyelvre összpontosít, azt is fontos leszögezni, hogy a fejlett beszédészlelés és beszédmegértés az írástanulásnak is az alapját képezi. Az esetleges elmaradások korlátozzák, sok esetben lehetetlenné teszik az olvasás és írás megtanulását, készségszintű alkalmazását, emellett kihatnak az idegen nyelvek tanulására is. Ezért fontos felmérni és megfelelő szintre fejleszteni már az óvodás és az iskolába lépő gyermekek beszédpercepciós szintjét, mert ez hatással lehet iskolai előmenetelükre, a tanulási folyamatra, valamint a fejlesztés irányára (Gósy–Horváth 2007).

A beszédmegértés, a pontos dekódolás rendkívül összetett agyi aktivitás eredményeként jön létre. A mondatértésre épül a szövegértés, ezért a szövegértés csak későbbi életkorban alakul ki. Gósy és Horváth tanulmányukban megállapítják, hogy a felsős gyerekeknél is jelentősek a szövegértési teljesítményben tapasztalható elmaradások, „figyelmeztetve a biztosan bekövetkező tanulási nehézségekre, valamint a következményes figyelem- és viselkedészavarokra” (Gósy–Horváth 2007, 192).

A nyelvjárásiasság és a hátrányos helyzet

A nyelvészek megegyeznek abban, hogy minden nyelv és a nyelvek minden változata „egyenlő” – egy nyelv egyik változata sem jobb a többinél –, azonban az a változat, amelyet egy kedvezőbb élethelyzetben lévő csoport használ, magasabb presztízt élvez a közösségben, mint egy kevésbé kedvező helyzetben lévő embercsoport által használt nyelvváltozat. A magasabb presztízsűre modellként tekintenek a más nyelvváltozatok beszélői is, így lesz az az egész közösség „standard” nyelvváltozatává. Egy nyelv standard változata csak társadalmi érte-

lemben tekintve „jobb”, mivel preferált státusa van, amiért a használói számára bizonyos társadalmi előnyöket biztosít, és javítja életkilátásaikat. A „nem standard” változatok a legtöbb esetben épp ellenkezőleg hatnak (Wardhaugh 1995, 294). A hátrányos helyzetet elsősorban a nyelvjárások használatának a negatív megítélése eredményezi. A társadalom előnyben részesíti a köznyelvet a regionális változatokkal szemben. Mivel különböző presztízst tulajdonít a különböző nyelvváltozatoknak, ezáltal az ezen kommunikációs formákat használó személyeknek is. A nyelvjárási változat használatát a műveletlenséggel és alacsonyabb társadalmi ranggal kapcsolják össze, ezzel a nyelvjárás beszélőjét is stigmatizálva (Kiefer 2006, 545).

A nyelvjárási anyanyelvűség az iskolában jelenti a legjelentősebb hátrányt. A nyelvjárást beszélő gyermekeknek köznyelvi közvetítéssel kell elsajátítaniuk az iskolai ismereteket, köznyelvi megnyilatkozásokat és írást várnak el tőlük már az alsó évfolyamokon is. Ez azt eredményezi, hogy a helyi nyelvváltozatot beszélő gyermeknek minél előbb el kell sajátítania a köznyelvet, amely az általa ténylegesen birtokolt és aktívan használt nyelvjárástól igencsak eltérő lehet. A hátrány mértékét nagyban befolyásolja, hogy mennyire tér el az adott tájnyelv a köznyelvtől.

A kutatás színtere

Bácskossuthfalva (Stara Moravica) Topolya községben, az észak-bácskai körzetben, a Telecskai-dombok lábánál fekszik. A lakosság legnagyobb része a faluban, illetve a környező településeken működő gyárakban, üzemekben helyezkedett el, a lakosok kisebb, de nem elhanyagolható százaléka mezőgazdasággal foglalkozik (Penavin–Matijevics–Mirnics 1975, 117). Az alig hatezer lakosú falu Észak-Bácska egyik „legmagyarabb” településének mondható. Az utóbbi években mintegy 300 főre duzzadt a szerb nemzetiségű lakosok száma (VAMADIA), ennek ellenére Bácskossuthfalván a magyarok homogén nyelvi közösségben élnek. Az oktatási-nevelési intézményekben (két óvoda és egy iskola) csak magyar csoportok, osztályok vannak. A település tájnyelvi sajátossága a záródó diftongusok. A homogén magyar nyelvhasználat eredményeként viszonylag kevés szerb jövevényszó szűrődött be a település szókészletébe. Hivatalos ügyekben is (szinte kivétel nélkül) mindenki használhatja a magyar nyelvet, csak a szomszédos településeken történő hivatali ügyintézésnél lehet szükség a szerbnyelv-tudásra.

A kutatás

A kísérletben Bácskossuthfalván, az Idős Kovács Gyula Általános Iskolában tanuló tipikus fejlődésű gyermekek vettek részt. Összesen 23 gyermek töltötte ki a tesztet (12 nyolcadik osztályos és 11 ötödik osztályos). A településen összesen ennyi gyermek volt jelen a vizsgált évfolyamokban a tesztelés napján. A kutatás módszere a beszédfeldolgozás vizsgálatára kifejlesztett és sztenderdizált GMP-diagnosztika volt (Gósy 1996). Ennek egyik (a szerző által kiegészített) tesztjét töltötték ki a diákok, amely a beszédmegértési folyamatok megítélésére szolgál. A szövegértés során végbemenő feldolgozást, azaz a szemantika, a szintaktikai szerkezetek értelmezését, a részletek azonosítását, az ok-okozati viszony felismerését, valamint az asszociációs szint működését vizsgálja ez a teszt (Gósy 1996, 27).

A vizsgálat menete

Korosztálytól függően egy elhangzó mese vagy történet a vizsgálat alapja (Bácskossuthfalván a kísérletvezető személyesen olvasta fel az adott szöveget, mivel nem állt rendelkezésre a hanganyag). A felolvasást megelőzően a gyermekek egy rövid tájékoztatót kapnak a vizsgálat vezetőjétől: a történet elhangzása után a megértést ellenőrző tíz kérdésre kell válaszolniuk a tanulóknak (a praktikusságot és az időszükét szem előtt tartva, írásos formában). A következőkben a felolvasásra kijelölt szöveg, majd a megértést ellenőrző kérdések láthatóak az elvárt helyes válaszokkal, amelyek zárójelben szerepelnek. Ez a később megjelenő táblázat elemzéséhez és megértéséhez szükséges. A kérdések megfogalmazásán nem változtattam. Mivel felsős gyermekekkel történt a kutatás, ezért a szakirodalom által ajánlott negyedik szöveget olvastam fel, amely 10–14 év közötti tanulók tesztelésére használatos.

GMP12 (Szövegértés 10–14 éveseknek)

Varkocs György halála

Egykor igovány, mocsár és nádas vette körül Székesfehérvárt, jól védelmezte a természet a várost minden támadás ellen. De nemcsak a természet, hanem Varkocs György várkapitány is védelmezte, és vele a jó dunántúli vitézek, akik éjjel-nappal erősítették a falakat, mert a törököt várták. Hiszen a törökre várni nem kellett: hívatlanul is eljött maga a nagy Szulejmán szultán és vele a tenger sok katona. Annyian voltak a törökök, hogy a szem belefáradt, amíg a vonulásukat nézte. Varkocs György erős esküvéssel megeskette a vitézeket meg a polgárokat is, hogy a várost élve-halva megvédelmezik. Felhúzatta a szultán az ágyúkat, lövetni kezdte a falakat. Amikor az ágyúk elhallgattak, rohamra indult

a török sereg. Már alig győzték a magyar vitézek, de ekkor a polgárok is fegyvert ragadtak, és melléjük álltak. Szeptember első napján nagy köd szállt le, mintha a természet is a törököt kedvelné, és a nagy ködben negyvenezer török közéletette meg a falakat. Két rohamot is visszavertek a hős védők, de a harmadik elől visszavonultak a belvárosba. A kaput nagy hirtelen bezárták, a felvonóhidat felhúzták, úgy folytatták a csatát. Csakhogy a gyors visszavonulás nagy veszedelemet okozott: a legbátrabb vitézek Varkocs György vezetésével még harcban álltak a törökkel, és a kapun kívül maradtak. Ott is haltak meg a várkapu előtt mind egy szálig. A várbeli vitézek megtartották esküjüket, tovább harcoltak a török ellen. De a polgárok meggondolták magukat. Addig gondolkoztak, míg követet küldtek a török szultánhoz, és felkínálták a vár megadását. Hiába tiltakoztak a vitézek, hiába emlegették Varkocs György példáját; a polgárok feladták a várost. A szultántól meg is kapták méltó jutalmukat: Szulejmán az őrséget bántatlanul elengedte, de a polgárokat lefejeztette.

Kérdések és a 10–14 évesektől elvárt válaszok:

1. Hogyan védelmezte a természet Székesfehérvárt? (ingovány vagy mocsár vagy nádas vette körül) A három szó bármelyike jó válasz.
2. Ki védelmezte a várat? (Varkocs György vagy a dunántúli vitézek) Bármelyik jó válasz. Tizenkét éves korig a vitézek is elfogadható.
3. Ki érkezett hívatlanul? (a törökök)
4. Mire eskette meg Varkocs György az embereket? (hogyan halálukig védelmezik a várat)
5. Miért tudta negyvenezer török megközelíteni a falakat? (mert köd volt)
6. Miért haltak meg a legjobb vitézek? (felhúzták a felvonóhidat vagy bezárták a kaput, vagy ők kint maradtak) Bármelyik jó válasz.
7. Mi volt a polgárok döntése? (feladják a várat)
8. Kit küldtek a polgárok a török szultánhoz? (követet)
9. Miért tiltakoztak a vitézek a vár feladása ellen? (Varkocs Györgynek tett esküjük miatt vagy hazafiságból) Bármelyik jó válasz.
10. Miért büntette meg a szultán a polgárokat? (megszegték az esküjüket vagy elárulták a várat vagy feladták a szabadságukat) (Gósy 1996, 34).
11. Találtál-e ismeretlen szót a szövegben? Ha igen, kérlek, sorold fel őket!

A tizenegyedik kérdés nem szerepel az eredeti Gósy-féle vizsgálatban. Azért került bele ebbe a kutatásba, mert hasznos pluszinformációval szolgál a gyermekek szókincséről, ez újabb perspektívát ad a tanulók anyanyelvi kompetenciájának értékeléséhez. Bővebben az *Eredmények és következtetések* fejezetben.

Eredmények és következtetések

A pontozás menete

A pontrendszer alapjául Gósy Mária GMP12 tesztjének értékelő rendszere szolgált, azonban azt módosította a jelen dolgozat szerzője, kiegészítette a b) alatti osztállyal. Ennek oka az, hogy az eredeti Gósy által helyesnek elfogadott válaszokat igen kevés diák reprodukálta a tesztlapon, azonban sok olyan válasz érkezett, ami a szöveg megértéséről tanúskodik, ezért ezen válaszok reprezentálására indokolt volt egy újabb osztály létrehozása. A diákok válaszai a következő három kategóriába kerülhettek a pontosságuk szerint:

- a) 2 pont jár arra a válaszra, amely a fent zárójelben előre meghatározott Gósy-féle mintában szereplő felelettel szinte teljes mértékben megegyezik,
- b) 1 pont jár arra a válaszra, amely igaz állítás, de kissé pontatlan, illetőleg hiányos vagy máshogy (de nem rosszul!) értelmezett,
- c) 0 pont jár a helytelen, hamis válaszokra és az üresen hagyott mezőkre.

Egy példa az egy pontot érő válaszokra:

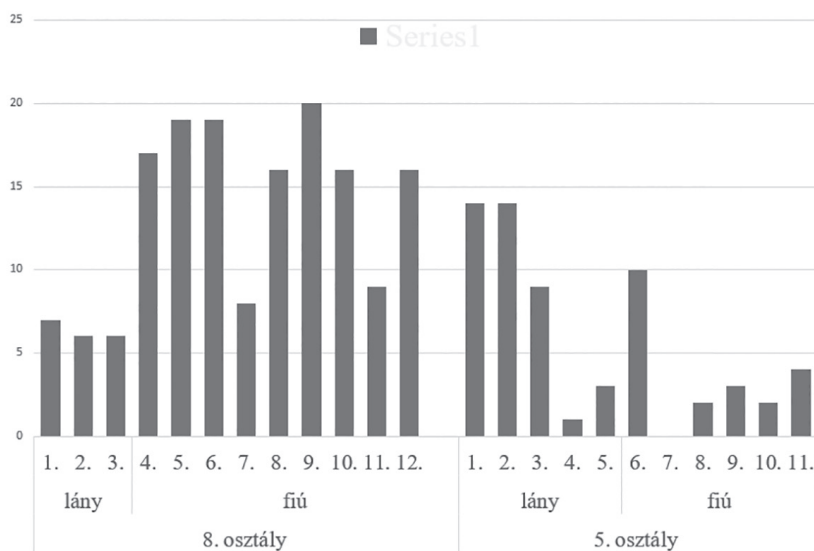
A következő kérdésre: „Mi volt a polgárok döntése?”, három diák azt válaszolta: „hogy ők is harcolnak”, vagy „beszállnak a csatába”. Ezt helyes válasznak tekintettem, mert igaz, hogy egy ponton a polgárok úgy döntöttek, hogy beszállnak a törökök elleni küzdelembe.

A nyolcadikos diákok teljesítményét az *1. táblázat* felső szakasza mutatja be, az ötödikesekéét pedig az alsó rész. A harmadik oszlopban megjelenő sorszámok a diákokat jelölik. Így megtekinthetjük, összesen hány tanuló jár az osztályba (12 nyolcadikos, 11 ötödikes), és a nemek arányát is megfigyelhetjük a sorszám melletti bal oszlopban.

Ha a sorszámmal jelölt sorokat követjük, a kapott pontszám alapján láthatjuk, hogy egy-egy tanuló megfelelően válaszolt-e egy adott tesztkérdésre. A kérdések sorszámát a táblázat legelső sora mutatja. A kérdések sorszáma megegyezik a fentebb bemutatott kérdéssor sorszámaival. Így pontosan meghatározható, hogy pl. az ötödik osztályos 8. tanuló neme fiú, és nulla pontot kapott a nyolcadik kérdésre.

		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	összesen		
8. oszt.	lány	1.	0	2	2	2	0	0	1	0	0	0	7	ingovány
		2.	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	6	
		3.	0	2	2	0	2	0	0	0	0	0	6	
	fiú	4.	2	2	2	2	1	2	2	2	2	0	17	
		5.	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	19	
		6.	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	19	
		7.	0	2	2	2	0	0	0	0	2	0	8	
		8.	2	2	2	0	2	2	2	0	2	2	16	
		9.	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20	
		10.	2	2	2	2	2	0	2	2	2	0	16	
		11.	0	2	2	2	2	0	1	0	0	0	9	
		12.	2	2	2	2	2	0	2	2	2	0	16	
5. oszt.	lány	1.	2	2	2	0	0	2	2	0	2	2	14	eskette
		2.	0	2	2	2	2	2	2	0	2	0	14	
		3.	0	2	1	2	0	0	2	0	2	0	9	
		4.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	
		5.	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	3	
	fiú	6.	0	0	2	0	2	1	1	2	2	0	10	
		7.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
		8.	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2	
		9.	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	3	
		10.	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	
		11.	0	1	2	0	0	0	1	0	0	0	4	

1. táblázat. A beszédértési kérdésekre adott válaszok



1. ábra. A tanulók által elért pontok

Az 1. táblázat adatai alapján készített diagram bemutatja, hogy a nyolcadik osztályos tanulók sokkal eredményesebben tudták kitölteni a feladatlapot az ötödik osztályosoknál. A nyolcadikosok átlagpontszáma az elérhető 20 pontból **13,25** pont; az ötödikeseké **5,64**. A legmagasabb pontszámot egy nyolcadikos érte el (20 pont), a legalacsonyabbat pedig egy ötödik osztályos (0 pont). Mindez igazolja a hipotézist, mely szerint az idősebb tanulók jelentősen több pontot tudtak elérni egy azonos nehézségű szöveg alapján készült teszten, tehát a beszédértésük fejlettebb a fiatalabb diákokénál.

A vizsgálat utolsó (11.) kérdése arra szolgált, hogy kiderüljön, vannak-e szókincsbeli különbségek a két korosztály között. A felolvasás előtt a tanulók megkapták a tesztlapot, amelynek a hátoldalára lejegyezheték a felolvasás közben elhangzó ismeretlen szavakat. Az erre vonatkozó utasítás elhangzott a teszt felvételét megelőző rövid tájékoztatóban. A nyolcadikosoknál csupán egyszer szerepel az „*ingovány*” mint ismeretlen szó, a többiek mind azt a választ adták, hogy nem tartalmazott számukra ismeretlen szót a felolvasott szöveg. Az ötödikesek esetében az ismeretlen szavak előfordulása a következő: *3 szultán; 2 eskette; 1 feladása; 1 polgárok; 1 vitézek*. Ez összesen nyolc esetet rögzít, amikor a gyermekek ismeretlen szóval vagy kifejezéssel találkoztak. A felsorolt szavak minőségén is érezhetjük az ötödikes tanulók nyolcadikosokéhoz képest kevésbé fejlett nyelvi kompetenciáját. A legtöbben üresen hagyták az erre a válaszra vonatkozó mezőt. Ez teret enged a feltételezésnek, hogy egyes diákok talán nem emlékeztek az ismeretlen szavakra, mivel nem jelezték, hogy azért hagyták üresen, mert nem volt számukra ismeretlen szó. Emellett azt is érdemes megjegyezni, hogy az általuk felsorolt ismeretlen szavak mind szerepeltek a kérdések között, tehát lehetséges, hogy azért választották ezeket a szavakat, mert csupán az előttük álló tesztlap szavai közül válogatták ki a számukra idegen szavakat.

A nyolcadik osztályban a nemek szerint megkülönböztetett teljesítmény jelentős különbséget mutat: a lányok 6,5 pontos átlagukkal jóval elmaradnak a fiúk 15,56-os átlaga mögött. A számok azt mutatják, hogy ebben az osztályban a fiúk 2,39-szer több pontot gyűjtöttek. Az ötödikeseknél is hasonlóan jelentős a különbség, viszont a nemek fordított részesedésével: a lányok átlagosan 8,2 pontot, a fiúk 3,5-öt gyűjtöttek össze. Ebben az esetben tehát fordított a helyzet: a lányok 2,34-szer jobb eredményt értek el. Ezek az egymásnak ellentmondó eredmények annak tudhatók be, hogy a kutatás mintája jóval kisebb, mint hogy releváns alapként szolgáljon a teljesítmény nemek szerinti megoszlásának vizsgálatához. Mindez azt eredményezi, hogy nem állapítható meg semmiféle mintázat a nemek közötti jelentős teljesítménykülönbség alapján. Megalapozott következtetések levonásához jóval nagyobb mintán kellene ugyanezt a tesztet elvégezni, ennek a nagyobb volumenű kutatásnak az előkészítése folyamatban van.

Összegzés

A dolgozat kapcsán elvégzett beszédértési kutatás eredményei összhangban alakultak a szakirodalom által feltárt tényekkel. Ezek szerint a kor előrehaladtával növekszik a szókincs (Gósy–Horváth 2007), ugyanis az idősebb diákoknál jelentősen kisebb számban fordultak elő ismeretlen szavak, illetve a megjelenő szavak minősége is árulkodó; a beszédértési feladatokat lényegesen jobb eredménnyel tudták elvégezni.

A kutatás egyértelműen megerősíti, hogy az életkor befolyásolja a beszédértést. A kutatási mintát képező két csoport korosztálya között fellépő hároméves különbség jelentősen eltérő eredményeket produkál. A szókincs lényeges mennyiségbeli és minőségbeli eltérése is hozzájárul a szöveg- és beszédértéshez, amelyek kulcsfontosságú szerepet játszanak az iskolai teljesítményben és a mindennapi életben való boldogulásban. Ezek szerint rendkívül fontos az ezen készségek minél magasabb szintre való fejlesztése. Minél magasabb szinten tudják a gyerekek értelmezni a feladatokat és a problémákat, annál sikeresebben tudnak érvényesülni az életük folyamán mind az oktatás színterén, mind a magánéletben, vagy a későbbi munkahelyi szituációkban. A vizsgálat kis mintán történt, de a kapott adatok olyan jelentős információkkal szolgálnak a korosztályok szövegértési kompetenciájának ugrásszerű fejlődéséről, hogy egy nagyobb mintás kutatás szervezését indokolják, ahol a szövegértés komponenseinek a részletes mennyiségi és minőségi elemzése is fontosabb szerepet kaphat.

Irodalom

- Domonkosi Ágnes – Lőrincz Julianna – Okosné Bozsik Gabriella – Vargáné Raisz Rózsa – Zimányi Árpád. 2010. *Beszédművelés, nyelvi norma*. 110–112. Eger: Líceum Kiadó.
- Gósy Mária. 1996. *GMP-diagnosztika – A beszédészlelés és a beszédmegértés folyamatának vizsgálata, fejlesztési javaslatok*. Budapest: Nikol KKT.
- Gósy Mária – Horváth Viktória. 2007. Beszédpercepció folyamatok összefüggései gyermekkorban. *Beszéd és beszédtudomány II. Magyar Tudomány* (2): 191–194.
- Kiefer Ferenc. 2006. *Magyar nyelv*. Budapest: Akadémia Kiadó.
- N. Kollár Katalin – Szabó Éva. 2004. Nyelv, nyelvi fejlődés és nyelvi hátrány. In *Pszichológia pedagógusoknak*. 224–230. Budapest: Osiris Kiadó.
- Penavin Olga – Matijevics Lajos – Mirnics Júlia. 1975. *Bácstopolya és környéke földrajzi neveinek adattára*. Újvidék: Hungarológiai Intézet.
- Szántó Anna. 2014. A célzott beszédpercepció- és beszédértés-fejlesztés hatása utánkövetéses vizsgálatban. In *Beszédkutatás 2014.*, szerk. Gósy Mária. 112–122. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet Kempelen Farkas Beszédkutató Laboratórium.
- VAMADIA. *Bácskossuthfalva*. <https://www.vamadia.rs/telepules/bacs-kossuthfalva> (2023. júl. 13.)
- Wardhaugh, Ronald. 1995. *Szociolingvisztika*. Budapest: Osiris.

Virag Kinga MORIC

PROMENE U RAZUMEVANJU TEKSTA U ZAVISNOSTI OD UZRASTA DECE

U ovom radu se razmatraju promene kvalitativnih i kvantitativnih faktora razumevanja teksta u slučaju učenika viših razreda osnovne škole. Istraživanjem razumevanja teksta (na osnovu istraživanja tipa GMP12 Marije Goši) želi se pokazati kakva je razlika u nivou razumevanja teksta govornog jezika učenika petog, odnosno osmog razreda, kao i smer njihovog razvoja. Istraživanje je sprovedeno u Osnovnoj školi „Stari Kovač Đula“ u Staroj Moravici, u njemu je anonimno učestvovalo ukupno dvadeset troje dece. Oni su, nakon što im je pročitana tekst, ispunili upitnik, a pitanja su se odnosila na sadržaj teksta i na nepoznate reči. U radu se vrši kvantitativna i kvalitativna analiza odgovora dobijenih upitnikom. Na osnovu podataka možemo konstatovati da je učinak osmaka daleko bolji od rezultata učenika petog razreda, a to se uglavnom može objasniti razlikom u nivou razvijenosti njihovog leksičkog fonda.

Ključne reči: GMP, razumevanje teksta, dijalekt

Virág Kinga MÓRICZ

THE CHANGE OF TEXT COMPREHENSION BASED ON AGE

This paper examines the changes in the quantitative and qualitative factors of text comprehension among upper-grade students. The speech comprehension test, which forms the backbone of the research (based on Mária Gósy's GMP12 text comprehension test), aims to demonstrate the level of difference and direction of development in spoken language comprehension between fifth and eighth grade children. The research was conducted at the Idős Kovács Gyula Elementary School in Stara Moravica, with a total of 23 children participating in the anonymous study. After listening to a text, the participants were required to fill in a questionnaire focusing on the content of the text and unfamiliar words. The responses received in the questionnaire were analyzed both quantitatively and qualitatively. Based on the data, it can be concluded that the eighth grade performed significantly better than the fifth grade, largely due to the difference in the level of vocabulary development.

Keywords: GMP, text comprehension, dialect